

Sörös Iván

kormánytisztviselő,
a Belügyminisztérium Gyermekesély
Főosztályának vezetője

2023

A Belügyminisztérium Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárságán működő Gyermekesély Főosztály vezetője. Eredeti végzettsége szerint keramikus, rajztanár-nak készült. Ennek megfelelően első diplomáját a Kaposvári Egyetem tanári szakán szerezte meg. Elsősorban a művészetek érdekelték, a zene és a fotózás állt érdeklődésének középpontjában. Emellett bekapcsolódott a roma értelmiségi fiatalok életébe, ami hatással volt későbbi pályaválasztására is. Munkáját a közigazgatásban az Oktatási és Kulturális Minisztériumban referensként kezdte, ezzel párhuzamosan a Budapesti Corvinus Egyetemen esélyegyenlőségi és kisebbségvédelmi szakértői végzettséget szerzett. Jelenleg a Nemzeti Közzolgálati Egyetem doktorandusz hallgatója, házas, két fiúgyermeke van.

„Elkezdtem roma ügyekkel foglalkozni... értelmes dolgot szerettem volna csinálni, olyan ügyekben, amelyeket fontosnak gondoltam. Személyeken és a munkán keresztül mélyült el a roma identitásom, és így lett pozitív alapja.”

Sörös Iván főosztályvezető, két gyermek apukája. Doktori tanulmányokat végző hallgató vagy, hobbi művész, és sok minden másról is lehet téged ismerni, de ezt majd a beszélgetés során kifejtetted. Hogyan jutottál el eddig? Honnan indultál?

Én egy ipari város gyermeke vagyok. A családom Dunaújvárosban él, ott nőttem fel.

Édesapám dunaújvárosi, anya pedig Budapesten született, a IX. kerületben. A nagyszüleim is már Dunaújvárosban éltek, és a szüleim is itt kezdtek el dolgozni. A városban már akkor is nagyon sokan sportoltak, hiszen az egy jó közösségi foglalatosság volt. A sportnak köszönhetően ismerkedtek meg a szüleim, majd házasságot is kötöttek. A házasságból két gyerek született. Van egy bátyám, aki két évvel idősebb nálam. Egy idő után a szüleim elváltak, akkor én hatéves voltam. Apukám második házasságából kettő lánytestvérem is van, ők tíz, illetve tizenegy évvel fiatalabbak. Ők is Dunaújvárosban éltek.

Milyen volt a gyerekkorod? Hogyan nőttél fel?

Mondhatni stabil háttérrel rendelkezünk. Egy panellakásban éltünk a Béke nevű városrészben, mint sokan mások. Szerettem ott élni. Minden panel volt. Panelházak, paneliskola, panelovi és panelbölcsi. A Duna-part nagyon szép. Élénk és pezsgő kulturális, művészeti élet jellemezte a várost, amit azért még most is lehet látni. Ha más nem is, acél azért volt, és ez a szobrászokat megihlette. Tulajdonképpen aránylag stabil és kiszámítható közegben éltünk. Akkor ez természetesnek tűnt, de most látom, milyen szerencsések voltunk. A stabilra azt is értem, hogy Dunaújvárosban a vasgyár, a papírgyár és más gyárak adták a munkát. A családukban mindenki reggel 8-tól délután 5-ig dolgozott. Az ismerőseim, barátaim és osztálytársaim szülei közül nagyon sokan három műszakban dolgoztak. Valakinek a szüleit nem is ismertük, mert mindig éppen műszakban volt, mikor mi ott voltunk. Visszagondolva, hogy a családukban mindenki ugyanakkor dolgozott, ez nagy érték, bár akkor nyilván nekünk, gyerekeknek ez természetes volt.

Nem voltunk egyáltalán gazdagok, anyám egyedül nevelt minket. Tulajdonképpen mi anyámmal nőtünk fel, de apámékkal, testvéreimmel szoros és rendszeres volt a kapcsolat. Minden vagy minden második hétvégét vele töltöttünk. Voltak közös nyaralások is, anyukámmal és apukámmal is. Az első

nyugati nyaralás akkor volt, amikor keresztanyámhoz utaztunk, aki Ausztriában tanult. Akkor találkoztam először a nyugati világgal, a 90-es évek elején. Aztán voltunk még külföldön: Szlovákiában, a Tátrában tizennégy éves koromban, majd később még egyszer Ausztriában. Apáékkal belföldi nyaralásra rendszeresen Soltvadkertre mentünk. Sátoroztunk a kempingben, ennek nagyon jó hangulata volt. Ezenkívül nyári és napközis táborokban töltöttük a nyarat. A papírgyáraknak, a vasműnek meg a nagyobb ipari cégeknek volt saját üdülője a Balaton mellett, oda is jártunk. Minden megvolt, tábortűz, Balaton. Olyan volt ez, mint a mostani Erzsébet-táborok. A szülők munkáján és az iskolán keresztül folyamatosan nyári élménylehetőségünk volt.

Milyen tanuló voltál?

Dunaújváros akkor egy elég prosperáló város volt a 80-as évek második felében és a 90-es évek elején. A lakosságszám körülbelül elérte a hatvanezret. Közel laktunk az iskolához, ha kihajoltam az erkélyről, akkor láttam az épületet. Az iskolában a legjobbak az A-sok vagy a tagozatosok. Én B-s voltam, ami azt jelentette, hogy a fiúk szakmunkás, de inkább érettségit adó technikum felé, a lányok pedig érettségit adó képzésbe mentek tovább. Igazából én nem éreztem rossznak az iskolámat. Akkor épült új tornaterem, és általában véve is jó felszereltsége volt az aránylag új intézménynek.

A tanulás nem ment rosszul, de nem igazán tanultam. Technikából, tesiből, énekből és a készsértárgyakból ötös voltam, magyarból, matekból és történelemből hármás. Tulajdonképpen úgy voltam négyes átlagú, hogy kvázi a nehezebb tárgyakból hármasaim voltak. A tanulással kapcsolatban két elvárást támasztottak felém. Az egyik szinte láthatatlan volt. Édesanyám családjában többen – sőt, szinte mindenki – diplomások voltak. Anyám családja nem roma, emellett pedig értelmiségi háttérű család. A testvérei diplomások, és ő is jelentkezett a főiskolára, de nem vették fel. Tanár szeretett volna lenni. Pesten tanult meg úszni, és készült a testnevelési főiskolára. Végül acélszerkezeti rajzoló és tervező lett, ebben is helyezkedett el. Anyukám apja beszél franciául, németül, a mama pedig angolul, franciául és németül. Apukám szülei már a város építésénél is jelen voltak, fizikai munkát végeztek. Apa fiatalon vezető lett a postán, telefonszerelőként.

A családban tehát anyai oldalról kimondatlan elvárás volt, hogy mindenki diplomás legyen és továbbtanuljon. Ennek ellenére nem emlékszem olyan

fejmosásokra, hogy „Iván, neked így kell tanulni, és nem hozhatsz haza rossz jegyet”. Emlékszem, hogy megkérdezte az egyik tanárom, hogy mi akarok lenni, és negyedikben azt mondtam, hogy rajz- és tesitanár. Nekem akkor az volt a természetes, mi mást mondhattam volna. Apa egy kicsit egyszerűbben kezelte ezt. Neki is nagyon fontos volt a tanulás. Közösén olvastunk, mert közösén el kellett olvasni elsőben és másodikban a meséket, és le kellett szignálniuk a szülőknek, hogy megtörtént az olvasás. Ha nem tanultam, akkor Apukám azt mondta, hogy nem muszáj tanulni, lehet menni a gyógypedagógiai iskolába is. Mondta, hogy nem kötelező neked normálisan tanulni meg normális suliba járni. Egyszerűen fogalmazott. „Tanulj, fiam, mert hülyéből sok van.” Hát ez volt a felállás a családban. Volt még egy közösségem a családon kívül, akkor tört be ugyanis Magyarországra a küzdősport. Volt egy nagyobb karateklub, és tényleg nagyon sokan jártunk oda. Minden félévkor az edző mindenki előtt elkérte a bizonyítványt, és kinyitotta, hogy megnézzé, milyen átlagunk van. Aki, ha jól emlékszem, 3,5 alatt volt, az nem jöhetett sportolni. Azt mondta, hogy nem a sport az első, hanem az, hogy tanuljunk.

A pályaválasztási „mizéria”, vagyis az azon való gondolkodás, hogy mi legyen belőlem, elindult már a felsőtagozat környékén. A matek annyira nem ment. Versenysportoló nem akartam lenni. Biztos voltam benne, hogy a rajzzal kell kezdenem valamit, mert akkor kezdtem el rajzolni Nelli néni biztatására.

Ha most itt befejeznénk az interjút, akkor azt gondolhatnánk, hogy egy dunaújvárosi, értelmiségi származású emberrel beszélgetünk. Ez igaz is, de azért neked apai részről a roma identitásod is erős. Hogyan alakult ez gyerekkorodban, hogyan tudatosodott benned roma származásod? Ha jól értem, nem sok roma vett körül akkor.

Nálunk a családban nagyon erős, nagyon kulturális hagyományok nem voltak, a nyelvet sem beszéltük. Nem emlékszem nagy roma bulikra, nem emlékszem nagy kazetta- és bakelitlemezcserélgetésekre, hogy hallgassuk meg ezt a roma előadót vagy azt a roma előadót. Amivel találkoztam a roma léteimből, az csak az előítélet volt. Az egyik klasszikus ilyen a naplóba írt „C” betű. Emlékszem, amikor egyszer ott maradt a napló az asztalon, és kinyitottuk, ott volt a nevem mellett a „C” betű. Anyám nagyon kiakadt. Mindenki tudta, hogy miről szól ez. Egyébként sehol máshol nem éreztem ezt, csak az

iskolában. Anyámnak megvolt a véleménye az egyik tanárról, aki a „C” betű miatt gondolta azt, hogy nekem szakmunkásba kéne mennem. Ez volt talán a legfontosabb. Voltak nagy beszélgetések a barátok között, mikor felfedtük, hogy mi cigányok vagyunk. Mondtuk, hogy tudad, hogy én cigány vagyok? Bár voltak rajtam rasszjegyek, mégis sokszor meglepődtek. Ami még megvan abból az időszakból, az a skinhead mozgalom, ami a városban is erős volt. Mikor még nem volt tapasztalatom erről első kézből, egy nem roma barátom úgy festette le nekem a külföldi skinheadeket, akikről egy újságban olvastam, hogy ezek nagyon vagány srácok. Bennem akkor teljesen más kép alakult ki róluk, mint amivel találkoztam pár év múlva. A városban is jól láthatók voltak a skinheadek a fekete bomberdzsekijükkel, acélbetétes bakancsukkal és kopaszon.

Ért fizikai atrocitás is?

Igen, de az én példám nem volt olyan durva, mint pár ismerősömé, akiket például megkergettek és meg akartak verni. Az én esetemben az atrocitás kimerült abban, hogy az utcán nekem jöttek vagy meglöktek. Emlékszem, amikor a haverommal jártam rajzolni egy dunaújvárosi festőművész rajztanárhoz, és mentünk hazafelé, jött velünk szemben egy idősebb, erősebb srác, és nagyon keményen meglökött minket. Azt kell, hogy mondjam, hogy ezt és a „C” betűt leszámítva nem ért megkülönböztetés, és sportolás közben sem volt ilyen. Akkor azt láttam, hogy mindenki a teljesítmény alapján volt megítélve és kész.

Visszatérünk még az identitás kérdéskörére, mert érdekel, hogyan alakult önazonosságod a későbbiekben, de előbb beszéljünk még egy kicsit a középiskolai pályafutásodról!

Rajztanár szerettem volna lenni, ezért elmentem Kaposvárra művészeti középiskolába. Budapestre is mehettem volna, de Kaposvárra kerültem be. Az egyik nagynénikém Budapesten, a másik Kaposváron élt, de nem ezért választottam Kaposvárt, hanem azért, mert ott volt képzőművészeti oktatás. A rajzolás úgy jött, hogy a rajztanárom behívott, és mondta, hogy szépen rajzolok, és érdemes lenne ezzel foglalkoznom. Ezután jártam rajzszaakkörre. Utána találtunk egy festőművészt, akit anyám javasolt, és hozzá jártam. Dunaújvárosból sokan mentek Kaposvárra, volt ott egy csapat, akik ismerték egymást, és voltam én, mert én a másik dunaújvárosi iskolából érkeztem. Már nyáron összehaverkodtam a csapatból az egyik diáktársammal, Gáborral,

egy szobába is kerültünk. Ebben az iskolában sem voltak jellemzők a roma fiatalok, viszont a kollégiumban más volt a helyzet. Aki ugyanis Somogy megyéből építőipariba szeretett volna menni, az Kaposvárra jött tanulni. Sok roma volt az építőipari suliban és a kollégiumban is.

De nem volt köztünk nagy átjárás, megvolt a különbség a művészetisek és az építőiparisok között. Emlékszem arra, amikor készültek a KRESZ-re, tőlünk kértek segítséget, hogy értelmezni tudják a feladatokat. Volt valamennyi kapcsolódás, de közös kocsmázás vagy együtt mulatás nem volt. A küzdősport egy darabig megmaradt még az életemben, de nem annyira komolyan. Rövid ideig még jártam edzésekre, utána azonban elvitt a képzőművészet. Kaposváron volt ennek már hagyománya, kitüntetett festők éltek a városban, és bár nem közvetlenül hozzánk kapcsolódott, de nagyon intenzív és erős volt a színházi élet is. Mielőtt Kaposvárra kerültem, emlékszem, hogy anyám mondta, hogy elmegyünk a kaposvári Csiky Gergely Színházba, mert van ott egy darab, és az annyira jó. El is mentünk a testvéremmel és az anyukámmal színházba Kaposvárra. A színházat körülvette a művészeti élet abban az időben, és ehhez csatlakoztunk mi is.

Leérettségiztem kerámia szakon. Persze grafikusnak jelentkeztem, csak arra nem volt elég a pontszámom, ezért azt mondták, ha akarok a suliba járni, akkor kerámia szakra jelentkezsek. Ezért lettem keramikus, de így is jó volt igazából. Hamar felismertük, hogy a kerámiából mi nem nagyon fogunk megélni. Maradtam hát ötöd-hatod éven, amit ma már máshogy csinálnék, mert az inkább parkolópálya volt, de kétéves ráképzéssel végül grafikus lettem, így van ilyen képzettségem is. Nem számítógéppel, hanem mindent kézzel kellett csinálni. Így visszagondolva nem volt igazán piacképes. Ez egyrészt hasznos, másrészt azonban már elavult tudás volt akkor is. Ezután jelentkeztem rajztanárnak Kaposvárra, mindössze három utcával arrébb.

Milyenek voltak az egyetemi évek?

Az első két évben annyi pótvizsgát összeszedtem, hogy felmerült, hogy esetleg elbúcsúznak tőlem. Nem igazán tanultunk, inkább jól éreztük magunkat. Az esztétika szigorlattel viszont megváltozott a tanuláshoz való viszonyom. A szigorlati felkészüléshez kaptunk egy könyvet, ami elindított a tanulás útján. Két ember kapott ötöst, ami mellé még dicséret is járt. Az egyik én voltam. Onnantól szorgalmasan végeztem el a tanárképzőt. A több mint száz hallgató közül mindössze négyen vagy öten szereztek jeles diplomát. Köztük voltam.

Az egyetemről még egy fontos emlékem van. Alapítottunk egy zenekart, amiben basszusgitároztam. Volt egy srác az évfolyamon, Jani, akivel egymásra néztünk, és tudtuk, hogy ki a cigány. Volt egy rövid bemutatkozás, és a második kérdés köztünk az volt, hogy zenélünk-e. Én akkor már basszusgitároztam. A gitározás könnyen jött, mert a művészeti középiskolában mindenki rajzolt, pengetett valamilyen húros hangszert vagy dobolt. Az egyik haverom dobolni akart, mások énekeltek, én meg azon gondolkodtam, hogy a gitárnak túl sok húrja van, dobolni nem akarok, akkor mi legyen? Hát a basszusgitár! A főiskolán ebből már zenekar lett, blues-feldolgozásokat játszottunk. Nem volt komoly, de nagyon szerettük, és egy egyórás műsort összehajtottunk. Zenéltünk Kaposváron több helyen, játszottunk Szigetváron is. Zenélés közben jobban „előjött belőlünk” a romaság, bár nem roma zenét játszottunk. Sok nem roma zenésztársam szerette a roma zenét, és szóba került köztünk többször is a cigányzene, a roma identitás. Nagyjából ebben az időben, a 2000-es évek elején elindult számomra a Romaversitas is. Nem tudom már, honnan hallottam róla, de elmentünk a barátommal felvételizni. Ott kérdezték, hogy mit fogok csinálni nyáron, és mondtam, hogy vállalkozni szeretnék. A barátommal, akivel mentünk felvételizni, csináltunk kétszer két méteres paravánokat, vicces háttereket festettünk rá, aminek kivágtuk az arc részét, és oda be lehetett rakni a fejét az embernek, és polaroiddal lehetett képet csinálni. Azt gondoltuk, hogy ezzel a Balatonon rommá keressük magunkat, mert mindenki ilyen vicces képeket akar majd. A dolog aztán totál csőd lett, de nem is ez a lényeg, hanem az, hogy az ötlet tetszett a felvételi bizottságnak, és felvettek. Ott voltam először roma közösségben, addig tulajdonképpen egy-egy személy kivételével nem voltam romák között. Nekem nagyon távolinak tűnt ez a világ először, de közben jó is volt, mert kaptunk anyagi támogatást, ami nagy segítség volt, és folyamatában kezdett egyre inkább összeállni a kép. Mindenről beszéltünk, amiről addig sem otthon, sem a barátokkal nem, ebben a közegetben azonban elkezdett érdekelni a téma. Barátságok és ismeretségek kötődtek, mentünk ide-oda, nagyon élveztem. Kialakult bennem a tudat, hogy van egy olyan közösség, aminek a részese vagyok.

Hogyan képzeljük el ezt a kezdeményezést? Kaposváron tanultál és időnként Pestre jártál ebbe a közösségbe?

Igen, havonta feljártunk egy hétfőre. Legtöbbször szombat reggel mentünk, és szombat este jöttünk vissza, nem mindig volt teljes hétfő. Voltak szemináriumok, előadások, beszélgetések a romaságról, a roma kultúráról. Olyan

művészeti alkotásokról, amelyek a romákról vagy romáknak szólnak, vagy amelyeket romák készítettek. Ebben az időben kerültem a roma értelmiségi körbe, a roma közösségekbe is. Még most is tartom több akkori társammal a kapcsolatot, és itt ismertem meg a feleségemet is.

Bekerültél ebbe a közösségbe, találkoztál értelmiségiekkel és roma művészekkel. Nem gondolkodtál rajztanárként azon, hogy roma művész leszel?

Már a középiskolában megtanultuk, hogyan kell formába önteni az elképzelésünket, hogyan dolgozzunk szimbólumokkal. Ez nagyon más volt. A suliban szó sem volt arról, hogy vannak roma művészek. A roma festőkről nem volt szó, hanem az univerzálisabb, nagyobb festők munkáit nézegettük. Tulajdonképpen ez teljesen periférián volt nekem akkor, de izgalmasnak találtam. Nem volt bennem az, hogy a romaságom miatt lehetnék jó festőművész is, hanem fotós akartam lenni, mert az érdekelt igazán.

Hogyan és hol kezdte el fotózni?

A főiskolán és a középiskolában tanultunk fotózást, de komolyabban húszéves korom környékén kezdtem el ezzel foglalkozni, azonban eszközparkom igazából nem volt. Az egyetem alatt nyertem egy ösztöndíjat Belgiumba. Akkor kapott el ugyanis a hév, hogy külföldre szeretnék utazni. Fél évet tanultam kint. Az egyetemen megcsináltam az első és a második évet, a szociális bizottság elnöke voltam, zenekarom volt és gondolkodtam, mi jöhet még? Ki volt írva egy pályázat, szeptembertől lehetett menni Belgiumba, angolul zajlott a képzés. Megnyertem a pályázatot, és ki is mentem. A francia határhoz közel voltunk. Ez volt az első rendes és valóban értelmes külföldi élményem, nagy hatással volt rám. Rengeteg ember egy kampuszon, a mi házukban laktak magyarok, lengyelek, szlovákok, románok, spanyolok, görögök, hollandok és belgák. Magával ragadott a hely, nagyon tetszett. Vittem magammal a fényképezőgépet is, de az egy nagyon ócska gép volt.

Annyira nyomasztott, hogy művészemerként nem volt egy normális gépem, amivel meg tudtam volna ezeket az élményeket örökíteni, hogy hazajöttem, és vettem egy jó gépet, számomra akkoriban nagyon sok pénzért. Amikor véget ért az egyetem, én nem rajztanárként kezdtem el dolgozni, hanem adminisztrációs munkát végeztem. Azt azonban nem akartam, hogy

a művészethez ne legyen semmi közöm. Havi három tekercsre volt pénzem, és minden hétvégén elmentem a Deák térre egy fotóshoz, beadtam előhívatni a tekercseket, és vettem új filmeket, azokat pedig hétvégén megint ellőttem. Ez volt az egyetlen kapocs a művészethez, amit aránylag könnyen is tudtam csinálni, nem kellett hozzá kerámia, égetőkemence vagy rajzbak és festék, mégis vizuális dolog volt. Innen indult el komolyabban a fotózás. Tulajdonképpen az alapjait lefektettem a főiskola és a középiskola alatt, de igazából, amikor elkezdtem dolgozni, akkor kezdtem el fotózni is.

Hogy alakult a magánéleted? Már említetted, hogy Budapesten, a Romaversitasban ismerted meg a feleségedet.

Ott ismertük meg egymást, de nem ott jöttünk össze, hanem később. A Romaversitasnak volt Dortmundban egy tanulmányútja, oda együtt mentünk, és ott kezdtünk el ismerkedni, majd nemsokára össze is jöttünk. Barbara elkezdett dolgozni Brüsszelben Járóka Líviánál, és mentem utána én is. Kint éltünk együtt fél évet, ő valamivel tovább maradt. Ez 2006-ban volt. Ökrös Oszkárral (a kötet egy másik interjúalánya – a szerk.) mentünk ki közösen, együtt dolgoztunk Brüsszelben. Egy gyakornoki program keretében két gyakornokot fogadott Lívia. A feleségem, Barbara, akkor már munkatársként dolgozott nála az irodában. A gyakornoki munka után hazajöttem. Utána két évig adminisztrációs állásom volt, de keresgéltem, mert tudtam, hogy én nem leszek örökre adminisztrációs asszisztens. 2005 és 2007 között az OSA-ban (Open Society Archives) dolgoztam.

Mi volt az a munka, amiről azt gondoltad, hogy egyetemi végzettséggel, két év munkával, egy belgiumi ösztöndíjjal és gyakornoki tapasztalattal a múltadban már megérdemelnél? Volt álommunkád?

Nem volt, kicsit sodródtam. Nyilván a vizuális művészet bennem volt, de közben azt láttam, hogy az ismerősök, barátok a Romaversitas környékéről a roma ügyekkel kapcsolatban kezdenek el dolgozni. Mikor próbálkoztam a munkahelykereséssel, nem sikerült. Volt művészeti hátterem, de az nem volt piacképes. Valami olyan fajta előképzettség vagy gyakorlat kellett volna pluszban, ami nekem nem volt meg, továbbá olyan számítógépes tudásra is szükségem lett volna, amilyenel szintén nem rendelkeztam. Hiába próbálkoztam tehát állást találni, nem sikerült. Mindeközben azért roma ügyekben gyakornokként ki lehetett volna menni dolgozni. A témában

voltak lehetőségek, és közben meg is tetszett ez a dolog, egyre érdekesebbnek találtam. Egyszer aztán a Romaversitasból hívtak, hogy meghírdettek egy pályázatot a minisztériumban, és szeretnék azt a figyelmembe ajánlani. Akkor már adminisztrációval foglalkoztam évek óta. Beadtam a jelentkezésemet, túljutottam az egyes fordulón, és megkaptam az állást. Referens lettem az Oktatási és Kulturális Minisztériumban. Onnantól kezdve oktatással, oktatási esélyteremtéssel foglalkozom. Mikor elkezdtem dolgozni, láttam, hogy a képzettségem kevés lesz, ezért felvételiztem a Corvinusra esélyegyenlőségi és kisebbségvédelmi szakértő szakra, és elvégeztem a kétéves képzést. Az sok mindenben segített, mert addig is a témában dolgoztam, de magát a rendszert nem annyira értettem.

Aztán 2010-ben létrejött külön a felzárkózással és roma ügyekkel foglalkozó államtitkárság, ahol továbbra is az oktatással foglalkoztam. 2012-ben, belső változások után megüresedett egy osztályvezetői pozíció, és annak az osztálynak az élére kerültem, aminek a munkatársa voltam addig is. Ettől a ponttól a felzárkózásügyben az oktatással kapcsolatos munkákat én vittem. Mára tiszta profillal dolgozunk, látjuk, mi tartozik hozzánk. Régebben ez azért mozgott, nem lehetett tudni, hogy a tanodából, a gyerekházakból és a második esélyből meg pár más projektből mi lesz.

Az oktatással foglalkoztam, ezért továbbképeztem magam. Elvégeztem 2018–2020 között egy neveléstudományi mesterképzést a Szegedi Tudományegyetemen. Ez egy nagyon jó képzés, és nagyon örülök, hogy ezt is elvégezhettem. Aztán jött a doktori képzés. Már túl vagyok a komplex vizsgán, most kell elkezdni a disszertáció írását. Másodév után járok, határidőre sikerült a vizsga, eddig terv szerint megy minden. Minden rendben van a Közszerződési Egyetemen, de ebben a félévben írnom kellene még. Most, hogy Olivér megérkezett a családba, Ő lett a prioritás, így ez a félév el is fog menni.

***Olivér a legújabb családtag, de nézzünk még rá a többiekre is!
Hogy alakult az életetek Barbarával?***

2011-ben házasodtunk össze, ötéves kapcsolat után. Az első közös trauma, – vagy ha ez erős szó is, azt biztosan mondhatom, hogy egy kemény arcücsapás – az albérletkeresés volt. Jött a kérdés, hogy hol keressünk albérletet. Mind a kettőnknek a tesók segítettek, mert a piacon nem találtunk számunkra kiadó albérletet. Laktunk a bátyám VII. kerületi albérletében, és a sógornőm Szigony utcai albérletében. Az első közös albérletünket nagyon

nehezen sikerült kivenni, annak ellenére, hogy Barbara nemzetközi tanulmányok szakértőként dolgozott az Európai Parlamentben, én pedig már osztályvezető voltam a minisztériumban.

Volt munkahelyünk, stabil anyagi háttérünk. Úgy tudtunk beköltözni az albérletbe, hogy a bátyám költözés előtt állt, és beajánlott a főbérlőnek. Mielőtt megtaláltuk volna ezt a lakást, addig megnéztünk vagy nyolc másikat, de valahogy mindig lemaradtunk róluk. A lakáskeresés nem azért volt nehézkes, hogy ki tudjuk-e fizetni, fenn tudjuk-e tartani vagy sem, hanem nehéz volt egyáltalán hozzájutni. 2011-ben tehát összeházasodtunk, ekkor Zuglóban vettünk végül lakást, de az sem volt egyszerű. 2013-ban fogadtuk örökbe Janót. Mi örökbefogadó szülők vagyunk, így vagyunk a szülei két csodálatos fiúnak, Janónak és Olivérnek. Janó az első gyerek, még hathetes baba volt, mikor megérkezett hozzánk. Akkor érkezett meg, amikor az a nagy havazás volt, ami miatt mindenki kapta az sms-t, hogy maradjon az autóban. Ez 2013 márciusában volt. Elmentünk egy tanfolyamra, és a tanfolyam után két évet vártunk. Előtte azért volt egy hosszabb procedúra, ami a tanfolyammal kezdődik, utána orvoshoz kell menni, majd végül kapsz egy határozatot, hogy fogadhatsz örökbe gyereket. Meg kell mondani előre, hogy milyen gyermekben gondolkozunk, fiú, lány, hány éves, és hogy van-e olyan betegség, rendellenesség vagy bármi, amit tolerálsz, és van-e olyan, amit nem. Az örökbefogadó szülőnek nemcsak a gyereket kell ismernie, hanem önmagát is, hogy mi az, amivel együtt tud élni. Mi a házasságot is úgy kötöttük meg egymással, hogy tiszta és egyértelmű volt, hogy örökbe fogadunk majd.

Nem volt egyszerű ennek a folyamata és a várakozás sem. Egyszer csak csörgött a telefon, és akkor egy pillanatra elgondolkodtunk, mit is csináljunk. Csomagoltunk, és indultunk a gyerekért Kaposvárra egy 1.3-as, kék, 99-es Suzukival. Elmentünk hozzá. Akkor, ugye, még nem a miénk a gyerek, az első fázist ismerkedésnek vagy barátkozásnak hívják. Egy hathetes babával nem tudtunk nagyon ismerkedni, nem a kórházban néztük meg, hanem nevelőszülőknél, egy családi házban. Először a gyerek feje búbját láttuk meg, és nagyon jó érzés volt. Emlékszem, izgalommal, mégis nyugodt érzéssel mentünk megnézni. Talán ez egy szombati napon volt, és közeledett március 15-e. Barbara mondta, hogy akkor ne szórakozzunk, ne várjuk már meg a 16-át meg a hétvégét, hanem amint lehet, intézzük el. Kedden már haza is vittük Janót. Nem volt még se babakocsi, se ágy, semmi. Beraktuk az ágyba közénk. Szépen lassan a család is reagált a helyzetre. Jöttek anyuék,

apámék és a tesók. Mindenki hozott valamit, egy ruhát, egy gyereknek való dolgot, és akkor így összegyűlt minden, ami szükséges.

Milyen volt a hirtelen jött apaszerep?

Sokkal természetesebb, mint amire először gondoltam. Annyira elvitték a gyerek gondozásával kapcsolatos feladatok a gondolatainkat, hogy másra nem is volt időnk. Meg kellett etetni, tisztába kellett rakni. Rögtön számtalan feladatunk volt. Örültünk, ha az ágyban van és végigalussza az éjszakát. Nem volt idő arra, hogy azon aggódjak, én hogyan viselem. Így, visszagondolva, nagyon természetesnek tűnt minden. Nagyon hálásak vagyunk, bárkinek is tartozunk hálával. Olivér örökbe fogadása hasonlóan legalább két éves folyamat volt. Annyi kívánságunk volt, hogy egy évnél legyen fiatalabb, és legyen egészséges. Mindegy volt, hogy fiú vagy lány. Ezúttal nem olyan hirtelen történt a találkozás. Februárban kaptunk egy telefonhívást, de még nem lett belőle ismerkedés vagy barátkozás. Azt gondoltuk, ha már jött a telefon, akkor talán már a közelében vagyunk annak, hogy babát kapjunk. Hamarosan hívtak is. Éppen nem volt egy éves, tizenegy hónapos volt. Elkezdtuk látogatni, és Janó is tisztában volt mindennel, ő is végigcsinálta az egész folyamatot és ő is megfogalmazta, hogy szeretne kistestvért. Janó már nagyfiú, tudja, hogy örökbe lett fogadva. Nem úgy terveztük, hogy majd tizennyolc éves korában, a ballagása után egy estén valljuk be, hogy ez így történt. Ezt tisztázni szerettük volna vele már jóval korábban. Emlékszem a pillanatra, amikor legelőször megkérdezte a Janó, hogyan született. Ültünk a kocsiban, és mondtam Barbarának, hogy most kezd el mondani, ne gondolkodj, csak kezd el mesélni, innen már nem szabad visszalépni. Három éves volt, óvodás, és mi elmeséltük neki, hogyan találkoztunk. Mindig azt vallottuk, hogy mi az életkorának megfelelően próbálunk válaszolni, amit tudunk, elmondjuk. Valamikor feljött az, hogy ki lehetett a szülőanyja, de mi csak arról tudtunk beszámolni, hogy milyen információt osztottak meg velünk. Ha meg akarja ismerni, akkor erre van valamilyen jogszabály, hogy mikortól és milyen keretek között lehet információhoz jutni. Mondtuk neki, hogy mi ebben a folyamatban maximálisan támogatjuk. Olivér pedig már nyár óta van velünk. Jól vagyunk.

A beszélgetésünk apropója az, hogy ebben a kötetben sikeres roma férfiakat szeretnénk bemutatni. Már eddig is többször szóba került a romaság témája különböző aspektusokból. Volt, amikor a negatív tapasztalataidat osztottad meg velünk, máskor

azt, hogy az egyetemen, amikor már egy erős roma közösségbe léptél be, milyen pozitív élmények értek. Ma már a felzárkózás-politika egyik vezetője vagy, ezzel a témával foglalkozol roma férfiként. Ráadásul egy nagyon speciális helyzetben teszed ezt, mert örökbefogadó apuka is vagy. Hogyan tudod meghatározni önmagad roma férfiként, mit jelent ez jelenleg számodra?

Nem könnyű. Egyrészt férfi vagyok, férj vagyok, apa vagyok. Szerintem ez az első, amit mondanom kell, a romaságom pedig egy újra felfedezett identitás. Nálunk nem volt jellemző a zenehallgatás, nem folyik muzsikás vér az ereinkben, a hagyományokat sem tartottuk. Ezek a dolgok az én életemben mind tanultak. Nem azt mondom, hogy soha nem beszéltünk erről, de csak nagyon keveset. Azért kerestem a közeget és a közösséget, hogy megtaláljam a középutat. Attól kezdve, hogy Barbarát megismertem, és az édesapján keresztül megismerkedtem a roma muzsikával, teljesen más színben tűnt fel ez a kultúra, sőt az esküvőnkön is ilyen zene volt, és számunkra az a legjobb muzsika volt. Az apósom muzsikás családból származik, klarinétos. Apósom anyósa szerint a három legjobb között van. Személyeken és a munkán keresztül mélyült el a roma identitásom, és így lett pozitív alapja. A családomon keresztül, a feleségemen keresztül és a barátokon keresztül ismertem meg a roma kultúrát, ami aztán a hétköznapijaimba is bekerült. Elkezdtem foglalkozni a roma ügyekkel, de ami motivált, az alapvetően az igazságtalanság érzése volt: hogy emberekkel nem szabad, hogy ilyen dolgok történjenek. Ha lehet valamit tenni, akkor tegyünk. Így keveredtem én a szakmába. Értelmes dolgot szerettem volna csinálni olyan ügyekben, amelyeket fontosnak gondoltam. A munkán, a családon meg a baráti körön keresztül tanultam valamit. Bizonyos szempontból felnőtt koromra találtam meg az identitásom. Az első dolog, amivel találkoztam, az nem Bangó Margit volt, hanem a skinhead mozgalom. Ezért van egy előítélet bennem. Ma van körülöttem egy baráti, zenei, kulturális, művészeti, gasztronómiai közösség, most ezek határoznak meg a munka mellett. Identitásom sok rétegből áll össze, amelyek egymásra rakódnak. Van egy főosztályvezető, egy apuka, egy roma ember, akinek egyrészt vannak negatív tapasztalatai, másrészt viszont sok megerősítést kapott a közösség részeként. De ennek az identitásnak akkor is van egy része, ami negatív és előítéletekkel terhelt a külső percepciók miatt. A mai napig úgy van, hogy – bár most már főosztályvezetőként, de – amikor belépek a boltba, pontosan tudom, hogy kifelé menet meg fog állítani a biztonsági őr. Ez van, és meg is állít, miközben előtte nem sokkal pedig éppen valahol egy konferencián

vettem részt előadóként. Ilyen van, ez létező dolog, nem mindenhol, nem mindennapos, de időnként előfordul.

Ha visszatekintünk az életedre, akkor látjuk, hogy eddig is nagyon sokszínűen éltél, nagyon sok dolgot csináltál. A kultúra és a művészet átszötte az életedet, mellette pedig ott van a közigazgatásban végzett munka. Van-e benned hiányérzet, van-e olyan tevékenység vagy hobbi, amit elengedtél a munka miatt, és aminek az elengedését esetleg már bánod? Megérte elengedni vagy nem?

Nem közigazgatási szakembernek, vezetőnek készültem, pláne nem ennyi éven keresztül. Úgy mentem a minisztériumba, hogy egy-két évig ott leszek, és aztán megyek rajzolni, festeni, művészkedni. Ehhez képest itt maradtam, de nyilván azért, mert érdekelt, izgalmas volt, kihívásokkal teli és megtornáztatta az agyamat. Az is segített, hogy jó szakemberekkel találkoztam, akik inspiráltak. Ha azt nézem, hogy a minisztériumban vagyok egy dunaújvárosi panelből indulva, és már tíz éve vezető vagyok, az nem hangzik rosszul. Kérdezted, hogy mi az, amire büszke vagyok, és mi az, amit elengedtem. Vannak olyan dolgok, amelyekre, azt gondolom, hogy joggal lehetek büszke, és az is vagyok. Van két olyan szolgáltatás, aminek a hazai rendszerben való megszilárdulásához tevékenyen hozzájárultam. A Biztos Kezdet Gyerekházban és a Tanoda programban sok munkánk van a kollégákkal. Ma már több mint nyolc-kilencezer gyereket érnek el ezek a programok minden évben, mindennap. Ha a munkámat nem rakom ebbe bele, nem tudom, hogy történt volna, de arra nagyon büszke vagyok, hogy részese lehettem ennek a folyamatnak, és ennek is köszönhető az előrelépés, a fejlődés.

Amit egy ideig elengedtem, az a fotózás, abban meg tudnék újulni. Negyvenedik születésnapomra vettem magamnak egy lyukkamerát, azóta is kizárólag azzal fotózom, filmre. Mindig bírtam azokat az embereket, akik rá tudnak állni kizárólag egy dologra, és annak minden oldalát megnézik, körbejárják és tökéletesítik. Úgy érzem, hogy a fotózás terén ezt én is tudnám csinálni. Erős elhatározás van bennem, hogy annyi energiát fektessek bele, amennyit csak tudok. Úgy érzem, hogy mindennap, amikor nem ezen gondolkodom, akkor időt veszítek. Nyilván van egy csomó olyan lehetőség, ami még előttünk van. A közigazgatásban, tehát a felzárkózási ügyekben, jó lenne végigcsinálni még egy-két programot, és izgalmas lenne látni, mi

lesz ezeknek a vége. Nyilván nem csak rajtam, sőt nagyon sok minden nem rajtam múlik, de nekem és a munkatársaknak azért vannak elképzeléseink nagyon sok ügyel kapcsolatban. Előbb-utóbb olyan egyensúlyt kell találni az életemben, aminek köszönhetően a művészeti tevékenységgel többet tudok foglalkozni. Ez hiányzik.

A PhD-értekezésem arról szól, hogyan lehet a digitális technológiát a roma célcsoportra vonatkozóan jól és helyesen használni. Hogyan lehet úgy kiaknázni ezeket a lehetőségeket, hogy az a célcsoportnak ne a kárára váljon, hogy ne ők fussanak a program után, hanem a részesei legyenek.

Látom, hogy van helyem ezen a területen, csak később esetleg más szintéren, mint a közigazgatás. Lehet ez egy kutatómunka vagy elemzői rész, amelyek ugyanúgy a felzárkózás eredményességéhez járulnak hozzá. A realitás talaján állva azt is látni kell, hogy a mai gyors és változó világban a közigazgatási munka is véges. Elődeink innen tudtak nyugdíjba menni, nekünk ez már lehet, hogy nem adatik meg. Valamint a közigazgatási munkának az eredményessége is behatárolt. Minden korszak előbb-utóbb véget ér, az emberek is jönnek-mennek, ha ezzel nem számolunk, akkor homokba dugjuk a fejünket.

Látom, vannak vágyaid, céljaid, amiket szeretnél felépíteni, és ezzel tovább fejlődni. Ehhez sok szerencsét, kitartást és erőt kívánok!

Köszönöm szépen.